

Május 20-i kamarai utazás állomásainak időrendi összeállítása

indulás	helyszín	érkezés
7.00	Media Markt parkoló – Vámosatya református templom	8.30
9.10	Vámosatya – Beregdaróc református templom	9,25
10.15	Beregdaróc református templom – Csaroda református templom	10.25
11.05	Csaroda ref. templom – Tarpa polgármesteri hivatal	11.20
11.40	Tarpa polgármesteri hivatal – Tarpa Nagyhegy Delelő borászat ebéd	11.55
13.50	Tarpa Nagyhegy Delelő - Tarpa református templom	14.00
14.40	Tarpa református templom – Márokpapi református templom	14.50
15.30	Márokpapi református templom – Mátészalka Képes Kávéház	16.20
17.00	Képes Kávéház – Nyíregyháza Media Markt parkoló	17.50

Vámosatya református templom

Vámosatya temploma keletelt szentélyű egy építési periódusban épült, feltehetően 1289 és 1334 között. Méreteiben, díszítettségében, alaprajzi elrendezésében illeszkedik a Beregben található középkori templomokhoz. Az épület alaprajzi szerkezete, téglalap alaprajzú hajója és négyzet formájú keresztboltozatos szentélye szoros hasonlóságot mutat Csaroda, Lónya és Márokpapi református templomaival. A sarkokat, kivéve az északkeletit, szépen faragott kváderkövekből építették. A síkmennyezettel ellátott hajót, csúcsíves diadalív választja el a szentélytől. A szentélyt kőbordás boltozat fedi, címerpajzsos zárókövén a Gutkeled nemzetség címerét látjuk, amely jelzi, hogy egykoron a templom építtetői és kegyurai ebből a nemzetségből kerültek ki. A délkeleti bordaindítás stilizált emberfejet ábrázol. A szentély falain keskeny, csúcsíves ablakok nyílnak.

A fatáblás, 1769-es évszámmal datált, síkmennyezetes hajót a szentélytől csúcsíves- a váll fölött élszedéssel díszített- diadalív választja el.

Beregdaróc református templom

A beregi síkságon fekvő Daróc először a vadászattal foglalkozó királyi szolgáló népek települése volt, később, a XIII. század végén már a Gutkeled nembeli Daróciak birtoka. A XIV. század elején, 1332-1335 között találkozunk a templom közvetett említésével. A templom első tényleges említése 1423-ból való, majd 1435-ben szólnak a falu torony nélküli köegyházáról. Egy 1465-ös oklevélből tudjuk, hogy Szent Márton tiszteletére

szentelték. 1862-ben nagy tűzvész pusztított Darócon. Leírások szenteket és püspököket ábrázoló freskókról tesznek említést a szentélyben. Ezek a XV. század második felében készült falképek a tűzvész és az azt követő helyreállítás során pusztultak el. Ez időben már állt a nyugati oldalon a kőtorony, amit 1838-ban emeltek.

A kutatások alapján felvázolható a templom építéstörténete. Az első ismert templom az Árpád-korban épült egyhajós, félköríves apszissal záródó téglatemplom volt. Ezt a korai templomot elbontva épült meg a ma álló épület torony nélküli előzménye. Az új szentély támpillér nélküli, boltozott, sokszögzáródású épületrész volt. A szentély részletei, a boltozat címerpajzsai és a gyámkövek pártázatos díszei segítenek a keltezésben: rokonságot mutatnak a beregszászi római katolikus templom műrészleteivel, és az 1400 előtti két évtizedre keltezhetők. A hosszházat később, 1465 körül átalakították. Ekkor készült a nyugati kapu, amit 1838-ban helyeztek át a jelenlegi helyére.

Tarpa református templom

A falu nevét 1299-ben említették először, 1332-ben már állt Szent András tiszteletére szentelt temploma. A település a középkorban már mezővárosi ranggal bírt. A település Tarpasziget nevű részén a források pálos kolostort említenek.

A tarpai templom a Bereg legnagyobb temploma, kiemelkedik a többi középkori templomhoz képest méreteiben is. A nagyméretű középkori templomból csak vulkáni kőtömbökből épült hajójának falai állnak. Nem tudható, hogy a mai templom azonos-e a XIV. század elején említettel, vagy annak elbontása után, a XIV-XV. század fordulóján épülhetett. A nyugati és az előcsarnokból nyíló, pálcátagos, déli kapu maradt fenn. A gótikus ablakokat a XVIII. századi átépítés

során kibővítették. A szentélyt a diadalívvel együtt elbontották és a gótikus hajót nyugati irányban kibővítették. A jelenleg is folyó helyreállítás eddigi eredménye egy rekonstruált déli gótikus ablak és a nyugati kapu restaurálása, valamint a külső karzatlépcső elbontása. A déli kapu fölött egy Bátor-címeres kőablakot láthatunk, melyet a Sárkány-rend jelvénye ölel körül.

A 7 centiméter vastag ajtólap középkori, ennek vasalatai, zárja is eredeti. Hazánk területén nagyon ritka az ép gótikus asztalosmunka.

A reformátusok 1795-ben a középkori hajó szélességében hatalmas teremtemplomot építettek, melyhez keletről 45,5 méter magas tornyot emeltek. A tornyot 1881-ben akkora villámcsapás érte, hogy harangjai széthasadtak.

A templom különleges látványosságai a középkori falképek, amelyek a XV. század elején készültek. Az első és egyben legnagyobb méretű kép Szent György küzdelmét ábrázolja a Sárkánnyal, amely a magyar művészettörténeti emléktárhelyekben jelentős helyet foglal el. A képmező bal felső sarkában láthatjuk a várost és a bástyán álló királyi párt. A jobb felső sarokban az elrabolt királylány imádkozik.

A képmező közepét kitölti az ágaskodó lovon ábrázolt szent alakja. A ló patája alatt sárkány tekergőzik, a sziklahasadékból sárkány fiak tűnnek elő. A középső képen a Keresztre feszítés jelenetét láthatjuk, a kereszt alatt Mária és Szent János alakjával. A harmadik képen a jobbában pallost, baljában mérleget tartó Szent Mihályt ábrázolták. A mérleg bal serpenyőjében egy stilizált torony van, a másik kart három ördögfigura egy malomkő segítségével sem tudja lehúzni.

Táblás famennyezete 1782-ben készült, majd 1903-ban festették ki. A berendezési tárgyak közül kiemelkedik a népi barokk, áttört koronájú szószék, ez a darab a XVIII. századból származik, illetve az egyszerű kialakítású, az úgynevezett „papnék padján” látható barokk festmény.

Csaroda református templom

Csaroda késő román stílusú temploma a Középkori templomok útjának egyik legcsillogóbb ékszerdoboz. A Bereg egyik jelképe a Csarodapatak árteréből kiemelkedő templom tűhegyes sisakban végződő karcsú tornya, ahogyan az ég felé tör. A templom az ország egyik legismertebb középkori műemléke. Klasszikus tagolása, a torony, a hajó és a szentély egysége, azok kifinomult aránya középkori építészetünk méltó reprezentánsa. A templom az Árpád-kori falusi templomok klasszikus példájának. Korábban úgy tartották, hogy a torony és a hajó épült az Árpád-korban, a szentélyt a XV. századra keltezték, de igazolást nyert, hogy a szentély és annak boltozata egykorú a hajóval. A templom építési kora a XIII. század vége – XIV. század

eleje lehet.

A falu a mellette folyó Csaronda patakról kapta a nevét. A falunak a XIII. század végén már biztosan volt temploma. A templom jelentősebb átalakítások nélkül vészeltte át a következő századokat. 1642-ben meszelték le a középkori falképeket, ezután kapott

virágdíszes külső és belső kifestést, a XVIII. században megújították berendezését és famennyezetét.

A mai templom két részből áll, a téglalap alakú hajóból és a négyzet alaprajzú szentélyből. A hajó déli falán három félköríves ablak nyílik, a fal nyugati részére esik a bélletes, háromszögű oromzatú kapu. A templombelső csúcsíves diadalív osztja ketté. A szentélyt bordás keresztboltozat fedi. A középkori falképek korai periódusából a hajó északi falán és a diadalíven maradtak meg ábrázolások, a XIV. század elejére keltezzük ezeket. A szentély falképei a század végéről származnak.

A templombelső tere lenyűgöző, különböző korok színei, formái harmonikus összeállításra. A hajó északi és keleti falán a templom építésével egyidős falképek láthatóak: többek között Péter, Pál, és János apostolok, Szent Anna és Mária, ölében a kis Jézussal, valamint az orvosszentek, Kozma és Damján. A szentélyt az 1300-as évek végén készített freskók díszítik. A szentély oldalfalain az apostolok álltak, közülük jelenleg csupán András, János, Péter, Tamás, Bertalan és Simon alakja határozható meg. A keleti ablak rézsűjében Zsigmond-kori freskók találhatóak, Szent Dorottya és Alexandriai Szent Katalin, fölöttük a fájdalmas Krisztus, a boltozat zárókövén pedig az Agnus Dei, azaz Isten Báránya látható. A XVI. század közepe után a templom reformátussá vált, és lemeszelték a középkori falképeket. Helyükre népies jellegű, virágos motívumok kerültek, amelyek a külső homlokzaton is megmaradtak. A festett famennyezet 1777-ben készült, hasonló korú a népies barokkot idéző festett fa szószék, a karzat és a padok. Említést érdemel még az 1758-as évből való Rhédey-epitáfium.

Márokpapi református temploma

A falu legnagyobb nevezetessége a református templom, amely egykori a középkori Márok falu egyháza volt. Márok neve a Márk személynévből keletkezett, a középkorban a falu a kisvárdai uradalomhoz tartozott, 1566-ban a tatár csapatok fölégették. A falu Szűz Mária tiszteletére szentelt templomát már a XIV. század elején említik, a

XVI. század második felétől a reformátusoké.

Már a XIX. század végi leírások említik falképeit, amelyeket bemeszeltek. A templomot 1939-ben villámcsapás éri és leég. Ekkor fölmerül az épület lebontása, de szerencsére ez nem következik be, és a 2000-ben kezdődő kutatás és helyreállítás befejeződése után a templom pompás építészeti alkotásként szolgál a gyülekezet otthonául és várja a látogatókat.

A templom nyugati homlokzata előtt áll a XVIII. században épült, tizenöt méter magas, a XIX. század második felében megújított harangtorony, melynek harangját 1791-ben öntötték. A nyugati homlokzaton nyílik a gótikus, kőkeretes kapu.

A külső homlokzat különleges díszje az a színes, virágos kifestés, amely a XVII. századból, tehát már a református időből származik. Hasonló faképdísz a környéken több helyen, így Csarodán, Lónyán, Vámosatyán is előfordul.

A belsőben középkori, a XV. század első feléből származó freskókat láthatunk, amelyek a 1999-es restaurálás során kerültek elő. A hajó északi falán a Háromkirályok vonulását ábrázolták, a diadalíven megfestett jelenetben a halott Krisztus testét angyalok emelik a magasba. A hajót diadalív választja el a szentélytől, amit bordás keresztboltozat fed.

A szentély déli oldalán lóhereíves ülőfülke, vele szemben csúcsíves sekrestyeajtó látható. Az ajtótól keletre roncsolt szentségtartó fülkére bukkantak a kutatók. Ami a templom építési idejét illeti, az épület már állt 1332-ben, amikor papját említik. A XIII. század végén a település birtoklása vita tárgya volt, valószínűleg a helyzet rendezése, az 1299-ben végződő királyper után, tehát 1300 és 1332 között épülhetett a templom. A hajó és a szentély azonos építési periódusban készült, a kutatók korábbi épületnek nem találták nyomát.

Képes Kávéház Mátészalka

A város legszűkebb belvárosában álló középületet, a Képes Kávéházat Makovecz Imre és Zsigmond László tervezte. Az épületben színes kulturális élet zajlik, irodalmi esteket kamara koncerteket tartanak, és jelentős helyet foglal el Mátészalka kulturális

életében. Jelenleg a művelődési központ üzemelteti, ahol Bíró Lajos és Sirpa Ihanus művész házaspár munkáit lehet megtekinteni. Eredeti rendeltetése szerint most nem működik, de a nyár folyamán visszatérnek ehhez. A külseje szerint nagyon jellegzetes organikus épület. Mindazon jellegzetességgel rendelkezik, mely a magyarországi organikus építészetet és ezen belül Makovecz Imre épületeit jellemzi. Különleges színfolt nem csak a városban, hanem a tágabb régióban is, főleg a miatt, hogy sikerült olyan funkciókkal megtölteni, ami mai közéletünkben egyre ritkábban tapasztalható színvonalat képvisel.

Delelő Pincészet Tarpa

A tarpai szigethegy egy vulkanikus kiemelkedés, amely a XIX. század végét megelőző néhány évszázadig a Beregszászi dombsági történelmi borvidék részét képezte. Az 1880-as évek elején pusztító filoxéra járvány itt is szinte teljes egészében elpusztította a borvidék szőlő ültetvényeit, véget vetve a több évszázados hagyománynak. Ezt a hagyományt igyekeznek feléleszteni a

családi vállalkozás a helyi hagyományos fajták újra telepítésével, hangsúlyt fektetve a minőségi borok készítésére. E pincészet panoráma teraszán költjük el ebédünket Tarpa Nagyközség Önkormányzata vendégeként. Az épületet kamarai tagtársunk Vass László tervezte.

Kárpátaljai panoráma a tarpai Nagyhegyről Beregszász városával

